

295672 - يەرتەۋرەش ۋە باشقا ھادىسىلەر سەۋەبىدىن نامازنى بۇزۇشنىڭ ھۆكۈمى

توغرىسىدا

سوئال

يەرتەۋرەشكە ئوخشاش تەبىئىي ئاپەتلەر يۈز بەرگەندە، نامازنى بۇزۇش توغرا بولامدۇ؟ بۇ ھەقتە چۈشەنچە بېرىشىڭلارنى سورايمەن.

ئىخچام جاۋاب

يەرتەۋرەش ئاپىتى، ئوت ئاپىتى ياكى شۇنىڭغا ئوخشاش ئاپەتلەر ياكى ئومۇمىي ئاپەتلەر يۈز بەرگەن ۋاقىتتا ئۆزىدىن ياكى مال مۈلكىدىن ئەنسىرىسە ياكى باشقا بىرىنىڭ جېنىدىن ياكى مېلىدىن ئەنسىرىسە نامازنى بۇزسا توغرا بولىدۇ.

تەپسىلىي جاۋاب

بارلىق گۈزەل مەدھىيەلەر ئالەملەرنىڭ رەببى بولغان ئاللاھقا خاستۇر، پەيغەمبىرىمىز مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامغا، ئائىلە تاۋابىئاتلىرىغا، ساھابىلىرىغا ۋە قىيامەتكىچە ئۇلارغا ئەگەشكەن كىشىلەرگە ئاللاھنىڭ رەھمەت سالاملىرى بولسۇن.

بىرىنچى: ئەگەر نەپلە ناماز بولسا، بۇنىڭدا كەڭرىچلىك بار، چۈنكى ئۈزۈرسىز نەپلە نامازنى بۇزسا دۇرۇس بولىدىكەن، ئۈزۈر بىلەن بۇزسا ئەلۋەتتە توغرا بولىدۇ. بۇ شافىئى ۋە ھەنبەلىي مەزھىبىدىكى توغرا قاراشتۇر. بۇلارنىڭ دەلىلى: ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھا ھەدىس بايان قىلىپ مۇنداق دەيدۇ: «بىر كۈنى ئەتتىگەندە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۆيگە كېرىپ: يېنىڭلاردا يىگۈدەك بىر نەرسە بارمۇ؟ دەپ سورىدى، بىز: يوق دېدۇق، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: ئۇنداقتا مەن روزا تۇتتۇم دېدى، ئارىدىن بىر قانچە كۈندىن كېيىن بىر ئەتتىگىنى بىز پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا: ئەي ئاللاھنىڭ روسۇلى! بىزگە خورما ھالۋىسى ھەدىيە قىلىندى دېسەك، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: ئۇنى مەن كۆرۈپ باقاي، مەن بۈگۈن روزا تۇتقان ئىدىم دېدى ۋە ئۇنىڭدىن يېدى.» [مۇسلىم رىۋايەت قىلغان 1154-ھەدىس].

"كۇۋەيت پىقھى توپلاملىرى" 34-توم 51-بەتتە مۇنداق كەلگەن: "نەپلە نامازنى باشلاپ بولغاندىن كېيىن بۇزۇۋېتىشنىڭ ھۆكۈمى توغرىسىدا پىقھى ئالىملىرى ئارىسىدا ئىختىلاپ بار، ھەنەفى ۋە مالىكى ئالىملىرى: نەپلە

نامازنى باشلىغاندىن كېيىن ئۇ پەرز نامازغا ئوخشاش بولىدۇ، ئۇنى تولۇق ئادا قىلىش ۋاجىپ بولىدۇ، چۈنكى ئۇمۇ بىر ئىبادەت، ئۆزۈرسىز بۇزۇۋېتىش توغرا بولمايدۇ دەيدۇ.

شافىئى ۋە ھەنبەلى ئالىملىرى: پەيغەمبەرئەلەيھىسسالامدىن بايان قىلىنغان: «نەپلە ئىبادەت قىلغۇچى ئۆزىگە ئەمردۇر» دېگەن، بۇ ھەدىسنى ئىمام تىرمىزى ئۇممۇ ھانىنىڭ ھەدىسىدىن مۇنداق كەلتۈرگەن: «روزىدار ئۆزىگە ئەمردۇر ياكى ئۆزىگە ئىگە بولغۇچىدۇر». بۇ ھەدىسلەر بولغانلىقى ئۈچۈن ھەج ۋە ئۆمرىدىن باشقا نەپلە ئىبادەتلەرنى باشلاپ بولغاندىن كېيىن بۇزۇۋېتىش دۇرۇس بولىدۇ لېكىن تاماملاش ياخشى بولىدۇ دەپ قارايدۇ.

ئەمما ھەج بىلەن ئۆمرىنى تاماملاش ۋاجىپ بولىدۇ، ئەگەر ھەج بىلەن ئۆمرىنى باشلاپ بولغاندىن كېيىن بۇزۇۋېتىپ قالسا توغرا بولمايدۇ، چۈنكى ھەج، ئۆمرىنىڭ نەپلىسىمۇ پەرزىگە ئوخشاشتۇر. "بۇ ھەقتە مەلۇمات ھاسىل قىلىش ئۈچۈن 161243-نومۇرلۇق سوئالنىڭ جاۋابىغا قارالسۇن.

ئىككىنچى: ناماز پەرز بولۇپ قالسا، قائىدىدە: پەرز نامازنى باشلىغاندىن كېيىن ئۇنى ئۈزۈش دۇرۇس بولىدىغان ئۈزۈر بولمىسا ئۇنى بۇزۇش توغرا بولمايدۇ.

"كۆۋەيت پىقھى توپلاملىرى" 34-توم 51-بەتتە مۇنداق كەلگەن: "بارلىق پىقھى ئالىملىرىنىڭ ئىتتىپاقى بىلەن، ۋاجىپ بولغان ئىبادەتنى باشلاپ بولغاندىن كېيىن شەرىئى ئۈزۈرسىز بۇزۇۋېتىش توغرا بولمايدۇ، چۈنكى باشلاپ بولغان ئىبادەتنى شەرىئى ئۈزۈرسىز بۇزۇۋېتىش ئىبادەتنىڭ ھۆرمىتىگە زىت كېلىدىغان بىر ئىشتۇر، ئىبادەتنى باشلاپ بولغاندىن كېيىن بۇزۇۋېتىشتىن چەكلەنگەن توغرىسىدا ئاللاھ تائالا مۇنداق دەيدۇ: «ئەمەللىرىڭلارنى بىكار قىلىۋەتمەڭلار».

ئەمما شەرىئى ئۈزۈر بىلەن نامازنى بۇزۇش بولسا يوللۇق، يىلان، چايان دېگەندەك زىيانداشلارنى ئۆلتۈرۈش ئۈچۈن، ئۆزىنىڭ ياكى باشقىلارنىڭ قىممەتلىق بۇيۇملىرى، ماللىرىنىڭ زايە بولۇپ كېتىشىدىن ئەنسىرەپ، جىددى ياردەمگە ئېھتىياجلىق بولغان كىشىنى قۇتقۇزۇش ئۈچۈن، غاپىلىنى ياكى ئۇخلاپ قالغۇچىنى ئۇ تەرەپكە كېتىۋاتقان يىلاندىن تەسبىھ ئېيتىپ ئاگاھلاندۇرۇش مۇمكىن بولمىسا، بۇنداق ھالەتلەردە نامازنى بۇزسا بولىدۇ، سۇغا غەرق بولغان كىشىنى قۇتقۇزۇش، ئۆزى ياكى ئېمىدىغان بوۋاقتىن ئەنسىرسە روزىنى بۇزسا بولىدۇ".

يەرتەۋرەش، سەل ئاپىتى قاتارلىق ھادىسلەر يۈزبەرگەندە پەرز نامازلارنىمۇ بۇزۇش توغرا بولىدىغان ئۈزۈرلەردىندۇر. بەلكى بۇنداق ھالەتتە ئۆزىنى ياكى باشقا قېرىنداشلىرىنى قۇتقۇزۇش ئۈچۈن نامازنى بۇزۇش ۋاجىپ بولىدۇ. بۇ توغرىدا ئاللاھ تائالا مۇنداق دەيدۇ: ﴿وَلَا تَلْقُوا بِأَيْدِيكُمْ إِلَى التَّهْلُكَةِ﴾. تەرجىمىسى: «ئۆزۈڭلارنى ھالاكەتكە تاشلىماڭلار». [سۈرە بەقەرە 195-ئايەت].

شەۋكانىي رەھىمەھۇللاھ مۇنداق دەيدۇ: "بۇ ئايەتنىڭ مەنىسى توغرىسىدا سەلەپ ئالىملىرىنىڭ بىر قانچە تۈرلۈك سۆزلىرى بار، ھەقىقەت بولسا، ئايەتنىڭ خۇسۇسىي سەۋەبىنى ئېتىبارغا ئالماستىن بەلكى ئۇنىڭ ئومۇمىي لەۋزىنى ئېتىبارغا ئېلىشتۇر، ئايەتكە مۇۋاپىق كېلىدىغان تەپسىر: ئۆزۈڭلارنى دىندا ياكى دۇنيالىق ئىشلىرىڭلاردا ھالاكەتكە تاشلىماڭلار دېمەكتۇر. ئىبنى جەرر تەبەرىمۇ شۇنداق دېگەن". ["پەتھۇل قەدىر" 1-توم 222 - بەت].

ئالىملار نامازنى بۇزسا دۇرۇس بولىدىغان بىر تۈرلۈك ئۆزۈرلەرنى بايان قىلدى، ھەنبەلى ئالىملىرى ناماز ئوقۇغۇچىنىڭ ئۆزىگە تەھدىت بولىدىغان خەتەر بىلەن باشقىلارغا تەھدىت بولىدىغان خەتەرنىڭ ئارىسىنى ئايرىدى.

خەتەر باشقىلارغا تەھدىت بولسا نامازنى بۇزىدۇ ئۇنى قۇتقۇزۇپ بولۇپ ئاندىن نامازنى قايتىدىن ئادا قىلىدۇ.

ئەمما خەتەر ئۆزىگە تەھدىت بولسا نامازنى بۇزمايدۇ، بەلكى خەتەردىن قاچىدۇ، قۇتۇلىدۇ، كۆپ ھەرىكەت قىلىسىمۇ، يۈگۈرسىمۇ ھەتتا قىبلىدىن بۇرۇلۇپ كەتسىمۇ ئۇ كىشى نامازدا بولغان بولىدۇ، بۇ قورقۇنۇچ نامىزى توغرىسىدىكى ئايەتكە ئەمەل قىلغانلىقتۇر، ئايەتتىكى قورقۇنۇچ پەقەت دۈشمەنگىلا خاس ئەمەس. ئاللاھ تائالا مۇنداق دەيدۇ: **﴿فَإِنْ حِفْتُمْ فَرَجَالًا أَوْ رُكْبَانًا﴾**. تەرجىمىسى: «قورقۇنۇچتا قالغىنىڭلاردا، پىيادە ياكى ئۇلاغلىق كېتىپ بېرىپ ناماز ئوقۇڭلار.» [سۈرە بەقەرە 239 - ئايەت].

شەيخ ئىبنى ئۇسەيمىن رەھىمەھۇللاھ بۇ ئايەتنى ئىزاھلاپ مۇنداق دەيدۇ: "ئەگەر سىلەر ياقىتۇرمايدىغان ئىشلارنىڭ يۈز بېرىشىدىن ئەنسىرسەڭلار، قورقۇشۇڭلار دۈشمەندىن، ئوت ئاپىتىدىن، سەل ئاپىتىدىن ياكى ئاشۇنىڭغا ئوخشاش ئىنسان قورقۇدىغان ئىشلار يۈز بەرسە، ئۇلاغلىق ياكى پىيادە قېچىڭلار دېمەكتۇر".

سەئىدىي رەھىمەھۇللاھ كىتابىنىڭ 106 - بەتتە مۇنداق دەيدۇ: "ئايەتتە قورقىدىغان نەرسە زىكىر قىلىنمىدى، شۇنىڭ ئۈچۈن بۇ زالىمدىن، كاپىردىن، يىرتقۇچ ھايۋاندىن ۋە باشقا تۈرلۈك قورقۇنۇچلارنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ، پىيادە ياكى ئۇلاغلىق دېگەندىن: قىبلىگە يۈزلەنگەن ياكى يۈزلەنمىگەن ھالەتتە دېمەكتۇر".

ئىبنى قۇدامە رەھىمەھۇللاھ "ئەلمۇغنى" 3 - توم 97 - بەتتە مۇنداق دەيدۇ: "نامازدا زەرۈرەتسىز كۆپ ھەرىكەتكە ئېھتىياجلىق بولسا، ئۇ كىشىنىڭ ھەرىكىتى نامازنى بۇزىدۇ.

ئىمام ئەھمەد مۇنداق دەيدۇ: "ئەگەر نامازدا ئىككى كېچىك بالىنىڭ ئۇرۇشۇۋاتقانلىقىنى كۆرسە، ئىككىسىنىڭ بىرىنىڭ يەنە بىرىنى قۇدۇققا تاشلىۋېتىشىدىن ئەنسىرسە، ئۇ كىشى بېرىپ ئۇ ئىككى بالىنىڭ ئارىسىنى ئايرىپ قويۇپ كېلىپ نامىزنى داۋاملاشتۇرىدۇ".

يەنە مۇنداق دەيدۇ: " بىر كىشى يەنە بىر كىشىنى ئىزدەپ ئارقىسىدىن مەسچىتكە كىرگەن بولسا، ئۇ ۋاقىتتا نامازغا تەكبىر ئېيتىلغان بولسا، نامازغا كېرىدۇ، ئىمام سەجدە قىلغاندا ئىزدىگەن ئادەم مەسچىتتىن چېقىپ كەتسە، ئۇنى ئىزدەيدىغان ئادەممۇ دەرھال مەسچىتتىن چىقسا بولىدۇ.

شۇنىڭغا ئوخشاش ئوت كەتكەن بولسا ياكى بىر كىشى سۇغا غەرق بولغان بولسا ئوت ئۆچۈرۈش ياكى غەرق بولىدىغان كىشىنى قۇتقۇزۇش ئۈچۈن نامازنى بۇزۇپ، كېيىن يېڭىدىن باشلايدۇ.

ئەگەر ناماز ئوقۇۋاتقاندا ئوت ئىچىدە قالسا ياكى سەلگە دۇچ كەلسە، ئۇنىڭدىن قاچىدۇ، نامازنى شۇ يەردىن داۋام قىلىدۇ، قورقۇنۇپ نامازنى تامام قىلغاندەك تامام قىلىدۇ".

مىرداۋىي "ئەل ئىنساپ" 3 - توم 658 - بەتتە مۇنداق دەيدۇ: " قېنى تۈكۈلمەيدىغان كاپىرنى بىلمەي قۇدۇق تەرەپكە ماڭسا ئۇ يەردىن قايتۇرۇش ۋاجىپ بولىدۇ، گەرچە ناماز ئادا قىلىۋاتقان بولسىمۇ، ئىككى قاراش ئەڭ توغرىسىغا كۆرە، مۇسۇلماننى قايتۇرغاندەك قايتۇرۇش كېرەك بولىدۇ، نامازنى بۇزىدۇ، كېيىن يېڭىدىن باشلاپ ئوقۇيدۇ، مەزھەپتىكى توغرا قاراشتا: يېڭىدىن باشلىماي ئۈزگەن يەردىن تاماملايدۇ دېيىلگەن.

ھەنبەلى مەزھىبىدىكى توغرا قاراشتا: شۇنىڭغا ئوخشاش، قەرزى بار ئادەم چېقىپ كەتسە نامازنى بۇزسا توغرا بولىدۇ، ھۆبەيش ئىمام ئەھمەدتىن: ئۇنى ئىزدەپ نامازنى بۇزۇپ مەسچىتتىن چىقسا بولىدۇ ۋە سۇغا غەرق بولغاننى قۇتقۇزۇشتىمۇ شۇنداق بولىدۇ دەپ نەقىل قىلغان.

ئىلگىرىكى سەلەپ ئالىملىرىدىن ۋە ئىماملاردىن نۇرغۇن كىشىلەرمۇ قورقۇنۇش ۋە زور خەتەر بولغاندا نامازنى بۇزۇشنىڭ رۇخسەت ئىكەنلىكىگە بارغان.

ئىبنى رەجەب ھەنبەلى رەھىمەھۇللاھ مۇنداق دەيدۇ: " قەتادە مۇنداق دېگەن: كېيىنكى ياكى نەرسىسىنى ئوغرى ئالسا نامازنى تەرك قىلىپ ئوغرىنى قوغلايدۇ.

ئابدۇرەززاك ئۆزىنىڭ كىتابىدا مەئمەردىن ھەسەدىن قەتادىنىڭ مۇنداق سورىغانلىرىنى بايان قىلغان: بىر كىشى ناماز ئوقۇۋېتىپ ئۇلغىنىڭ قېچىپ كېتىشىدىن ياكى يىرتقۇچ ھايۋاننىڭ ھۇجۇم قىلىشىدىن ئەنسىرسە قانداق قىلىدۇ؟ دەپ سورىغاندا، ئۇ ئىككەيلەن: نامازنى بۇزىدۇ دېگەن،

مەئمەر قەتادىدىن: بىر كىشى ناماز ئوقۇۋېتىپ كېچىك بالىنىڭ قۇدۇقنىڭ بېشىغا كېلىپ قالغانلىقىنى كۆرسە، بالىنىڭ قۇدۇققا چۈشۈپ كېتىشىدىن ئەنسىرسە، نامازنى بۇزىدۇ؟ دەپ سورىسام، قەتادە: ھەئە دېدى، ئوغرى ئايىغىنى ئوغرىلاۋاتقانلىقىنى كۆرسە نامازنى بۇزىدۇ؟ دېسەم، ھەئە بۇزىدۇ دېدى.

سۇپياننىڭ مەزھىبىدە: بىر كىشى نامازغا تۇرغاندا زور بىر ئىشقا دۇچ كەلسە، نامازنى بۇزىدۇ، بۇنى ما ئاپى سۇپياندىن رىۋايەت قىلغان. شۇنىڭدەك چارۋىلىرىنىڭ ياكى ئۇلغىنىڭ سەل ئاستىدا قىلىشىدىن ئەنسىرسە نامازنى بۇزىدۇ.

مالىكى مەزھىبىدە: ناماز ئوقۇۋاتقاندا ئۇلغى قېچىپ كەتسە، ئالدى تەرەپ ياكى ئوڭ-سول تەرەپتە بولسا ئۇلغىغا يېقىن ماڭىدۇ، ئەگەر يىراقلاپ كەتكەن بولسا نامازنى بۇزىدۇ.

بىزنىڭ مەزھىبىمىزدە: سۇغا غەرق بولۇپ كەتكەن ياكى ئوتتا كۆيۈپ كەتكەن كىشىنى كۆرسە ياكى ئىككى كېچىك بالىنىڭ ئۇرۇشۋاتقانلىقى قاتارلىق ئىشلارنى كۆرسە، ئۇنى يوق قىلىشقا قادىر بولسا نامازنى بۇزۇپ ئۇ ئىشلارنى يوق قىلىدۇ.

بەزىلەر بۇنى نەپلە ئىبادەت بىلەن قەيت قىلدى. توغرىسى: ئۇ پەرز ۋە نەپلە ھەممە ئىبادەتتە ئومۇم بولىدۇ.

ئىمام ئەھمەد مۇنداق دەيدۇ: "قەرزى بار كىشىگە ئەگىشىپ كەلگەن قەرز ئىگىسى مەسچىتكە كىرسە ئۇلار بىرلىكتە نامازغا كېرىدۇ، ئۇنىڭدىن كىيىن قەرزدار نامازنى بۇزۇپ قاچسا، قەرز ئىگىسىمۇ نامازنى بۇزۇپ كەينىدىن قوغلاپ چىقىدۇ.

ئىمام ئەھمەد يەنە مۇنداق دەيدۇ: "كېچىك بالىنىڭ قۇدۇق تەرەپكە كېتىۋاتقانلىقىنى كۆرسە، نامازنى بۇزۇپ ئۇ بالىنى تۇتۇۋالىدۇ.

بىزنىڭ بەزى يېقىنلىرىمىز مۇنداق دەيدۇ: ئەگەر قىلىدىغان ئىش كۆپ بولسا نامازنى بۇزىدۇ، ئەمما قىلىدىغان ئىش كۆپ بولمىسا ئۇنىڭغا نامازنى بۇزمايدۇ.

ئەبۇ بەكرىمۇ: قەرزى بار كىشىنىڭ كەينىدىن چىقىپ ئۇ كىشىنىڭ قايتىپ كېلىۋاتقانلىقىنى كۆرگەن بولسا، كەينىگە يېنىپ كىرىپ نامازنى كەلگەن يېرىدىن داۋاملاشتۇرىدۇ، ئەگەر كېتىۋاتقان بولسا ئۇنى قازىنىڭ يېنىغا ئېلىپ بارىدۇ دېگەن. شۇنداق دېيىشنىڭمۇ ئېھتىمالى بار: نامازدا تۇرۇپ مېلىدىن ئەنسىرەپ قالسا، گەرچە كۆپ ھەرىكەتكە ئېھتىياجلىق بولسىمۇ مېلىنى قوغدايدۇ. [ئىبنى رەجەبىنىڭ "پەتھۇلبارى" ناملىق ئەسىرى 9-توم 336-337-بەت].

سۆزنىڭ خۇلاسسىسى: ناماز ئوقۇۋاتقان ۋاقىتتا يەر تەۋرەش، ئوت ئاپىتى، سەل ئاپىتى ياكى شۇنىڭغا ئوخشىغان ھادىسىلەر ۋە ئومۇمىي بالا-قازالار يۈز بەرسە، ئۇنىڭدىن ئۆزىگە ياكى مال-مۈلكىگە، جېنى قوغدىلىدىغان باشقىلارغا ياكى ئۇلارنىڭ مېلىغا زىيان يېتىشتىن ئەنسىرسە نامازنى بۇزسا بولىدۇ.

ھەممىدىن توغرىنى ئاللاھ تائالا ياخشى بىلگۈچىدۇر.